

31.8.2009

Anu Partanen

Journalism Fellow, helmikuu-heinäkuu 2009

Innovation Journalism Program

Stanford University, California, USA

Stanfordista Fortuneen

Loppuraportti innovaatiojournalismin koulutusohjelmasta

kevät 2009

Osallistuin keväällä 2009 Helsingin Sanomain Säätiön tukemaan innovaatiojournalismin koulutusohjelmaan Yhdysvalloissa. Ohjelman akateeminen puoli suoritettiin Stanfordin yliopiston kampuksella Kaliforniassa, ja ohjelman pääasiallisen rungon muodostavan työharjoittelun amerikkalaisessa mediassa tein Fortune-lehdessä New Yorkissa. Jaan raporttini neljään osaan: lähtövalmistelut, akateeminen työskentely Stanfordin, työharjoittelu Fortunessa sekä jälkitunnelmat.

Matkaan!

Koulutusohjelma julkistettiin haettavaksi Suomessa syksyllä 2008. Työskentelin tuolloin toimituspäällikkönä *Image*-lehdessä Helsingissä, mutta olin jo pitkään etsinyt sopivaa tapaa päästä hakemaan lisäoppia ja uusia näkökulmia toimittajan työhön Yhdysvalloissa. Innovaatiojournalismin koulutusohjelma kiinnosti minua, koska se tarjosi mahdollisuuden sekä opiskeluun että käytännön työskentelyyn paikallisessa tiedotusvälineessä.

Ohjelma käsittää termin *innovaatio* laajasti, mutta tiivistetysti kyse on uusien keksintöjen etenemisestä myyntiin ja ihmisten arkipäivään. Keksintö voi olla miltä alalta vain: lääketieteestä, tietotekniikasta, fysiikasta, taloustieteistä. Käytännössä innovaatioista kirjoittaminen tarkoittaa useimmiten teknologiasta ja taloudesta kirjoittamista. En ollut itse aiemmin kirjoittanut juuri lainkaan kummastakaan aihepiiristä, joten olin myös kiinnostunut oppimaan itselleni aivan uusia asioita.

Sain kuulla tullessi hyväksytyksi fellow'ksi ohjelmaan lokakuussa 2008. Siitä alkoi kiireinen asioiden järjestelyjen syksy.

Koulutusohjelma toimii pähkinänkuoressa seuraavasti: Helsingin Sanomain Säätiö valitsee Suomesta ohjelmaan lähetettävät toimittajat. Tämän jälkeen nimetyt toimittajat saavat ohjelman vetäjiltä Stanfordin yliopistosta listan uutishuoneista, jotka ovat ilmaisseet alustavaa kiinnostusta ottaa ulkomainen toimittaja toimitukseensa. Harjoittelupaikkaa ei saa automaattisesti, eikä ohjelma järjestä sellaista, vaan nimettyjen toimittajien tulee itse lähestyä amerikkalaisia uutishuoneita ja hakea harjoittelupaikkaa. Nimetyt toimittajat useista maista kilpailevat keskenään samoista paikoista. Harjoittelupaikan voi myös hankkia itse listan ulkopuolelta, jos ohjelman vetäjät hyväksyvät kyseisen paikan, mutta käytännössä ulkomaisen, vieraskielisen toimittajan on vaikea päästä amerikkalaisiin tiedotusvälineisiin ilman henkilökohtaisia kontakteja. Omana vuoteni yksi toimittaja 16:sta hankki harjoittelupaikkansa listan ulkopuolelta.

Jokainen lähtijä on itse vastuussa asunnon hankkimisesta ja muista matkustamiseen, asumiseen ja elämiseen liittyvistä järjestelyistä. Kulujen kattamisessa auttaa Helsingin Sanomain Säätiön myöntämä stipendi.

Ohjelman akateeminen osuus alkoi Stanfordissa helmikuun alussa 2009, ja työharjoittelut alkoivat maaliskuussa 2009.

Syksyn lähtövalmisteluista teki vaikeita kaksi asiaa.

1) Uutishuoneita oli vaikea tavoittaa, ja niiden päätökset harjoittelijoista venyivät pitkälle joulukuulle. Suurin osa uutishuoneista sijaitsi San Franciscon lähimaastossa, mutta osa oli New Yorkissa, ja yksi paikka oli San Diegossa. Näin ollen olimme pitkään epävarmoja, mihin kaupunkiin tulemmme lopulta asettumaan. Tämä luonnollisesti teki vaikeaksi asuntojen hankkimisen ja muiden järjestelyjen tekemisen.

2) Ohjelmaan osallistujien pitää hankkia Yhdysvaltain suurlähetystöstä ulkomaisen toimittajan I-viisumi. Opiskelijaviisumin hankkimista ei suositeltu, sillä vaikka ohjelma toimii tutkimuskeskuksessa Stanfordin yliopiston alueella, ohjelmaan osallistujat eivät ole Stanfordin yliopiston virallisia opiskelijoita eivätkä voi saada Stanfordin yliopistolta todistusta opiskelusta.

Viisumin hankkiminen on melko helppoa, jos hakija on Suomessa vakituudessa työssä ja saa työnantajalta todistuksen, että hän on lähdyssä Yhdysvaltoihin työskentelemään työnantajan kirjeenvaihtajana. Itse olin kuitenkin lähtövaiheessa irtisanoutunut työstäni *Imagessa* ja hain viisumia vapaana toimittajana. Vapaan toimittajan on huomattavasti vaikeampi saada viisumia, ja jouduin näkemään paljon vaivaa hankkiakseni tarvittavat paperit ja toimittaakseni lähetystölle heidän vaatimansa lisäselvitykset. Käytännössä free-toimittajalla on oltava ainakin yksi suomalainen työnantaja, joka suostuu kirjoittamaan hänelle todistuksen vakituisesta avustajasuhteesta. Omalla kohdallani tavallinen avustajasopimus ei riittänyt todisteeksi, vaan minulta vaadittiin työsopimusta, joka todistaisi, että ansaitseen tietyn summan joka kuukausi. Vaatimus on jokseenkin absurdi, koska vapaan toimittajan määritelmähän on, ettei tällä ole vakituista työsopimusta. Neuvottelin lopulta vaaditun sopimuksen entisen työnantajani kanssa.

Suurin osa ohjelmaan osallistuvista uutishuoneista on erilaisia Piilaakson teknologiablogeja, vain verkossa ilmestyviä, muutaman työntekijän sivustoja, jotka seuraavat tiettyä aluetta tai alaa (ympäristöystävällistä teknologiaa, Piilaakson uusia start up-yrityksiä, uusien yritysten rahoituskierrroksia yms.). Olin periaatteessa kiinnostunut sellaisessa työskentelemisestä, sillä näiden journalististen blogien toimintamalli lienee pitkälti journalismin tulevaisuus. Samaan aikaan pidin kuitenkin tätä ohjelmaa ainutlaatuisena mahdollisuutena päästä näkemään, miten toimii iso, arvostettu amerikkalainen aikakauslehti. Siksi päätin, että ensisijainen tähtäimeni on *Fortune*-talouslehden toimitus New Yorkissa. *Fortune* oli yksi harvoista perinteisistä tiedotusvälineistä ohjelman listalla, *Time*-lehden ja *San Francisco Chronicle*n lisäksi. *Time* ei lopulta ottanut toimitukseensa yhtään fellow'ta, alustavasta kiinnostuksestaan huolimatta.

Marraskuussa alkoi siis kiivas hakuprosessi. Kirjoitin englanninkielisen cv:n, työnhakukirjeen sekä erillisen selvityksen tavoitteistani ohjelmaan osallistumiselle. Nämä lähetettiin ohjelman vetäjille, jotka toimittivat tiedot eteenpäin kaikille ohjelman listalla oleville uutishuoneille. Sen jälkeen aloimme itse soitella ja lähettää sähköposteja toimitusten yhteyshenkilöille. Lopulta keskustelin puhelimesta työhaastattelun hengessä 4-5 eri toimituksen kanssa. Joulukuun alussa sain kuulla päässeeni *Fortune*-lehteen.

Stanford!

Ohjelman orientaatiovaihe Stanfordissa alkoi helmikuun ensimmäisinä päivinä ja kesti kolme viikkoa. Päädyin itse asumaan orientaatiovaiheen San Franciscossa, josta matkustin joka päivä paikallisjunilla noin kahden tunnin matkan edes takaisin Palo Altoon, jossa Stanfordin yliopisto sijaitsee. San Francisco on hieno kaupunki, ja tietysti suurempi ja sikäli ehkä kiinnostavampi kun kaunis, pieni, Stanfordin kuplassa elävä Palo Alto, mutta päivittäinen matkustaminen kävi lopulta melko raskaaksi. Jokainen lähtijä joutunee itse punnitsemaan, kummassa paikassa haluaa orientaation aikana asua. Meidän joukostamme noin puolet matkusti San Franciscosta, puolet asui Palo Altossa. Itse jaoin asunnon amerikkalaisen naisen kanssa ja maksoin hänelle

kolmesta viikosta kuukauden vuokran. Löysin asunnon erään edellisvuoden fellow'n avulla.

Orientaatio koostui pääasiassa vierailevien opettajien luennoista omalle porukallemme. Puhujat olivat osin Stanfordin väkeä: opettajia, oppilaita ja tutkijoita, mutta myös Piilaakson bisnespuolen tuntijoita: riskisijoittajia, yrittäjiä, teknologiayritysten työntekijöitä, sekä muutamia alaa seuraavia toimittajia. Pääasiassa opimme Piilaakson toiminnasta: miten it-alan yrityksiä syntyy, miten ne saavat rahoituksensa, mitkä yritykset ovat merkittäviä toimijoita, millainen Piilaakson toimintakulttuuri on jne.

Itsestäni tämä kaikki oli valtavan kiinnostavaa (joskin osittain valitettavasti toisteista, moni puhuja toisti samaa, Piilaakson myyttistä tarinaa), koska se kaikki oli minulle pääosin täysin uutta tietoa. Osa ohjelmaan osallistuneista toimittajista olisi kuitenkin kaivannut enemmän keskustelua journalismista sekä opastusta käytännön työhön: mitkä ovat innovaatiojournalismin ongelmia, mistä yrityksistä ja keksinnöistä löytää tietoa jne. Nyt orientaatio painottui selvästi enemmän innovaatiokulttuurin opiskeluun kuin journalismin opiskeluun.

Stanfordin kampus on kaunis, ja oli hieno ja innostava kokemus saada viettää aikaa paikassa, jos opiskelijat hurauttelevat polkupyörillään pitkin kampusta ja it-alan seuraava jättiyritys tuntuu olevan syntymässä joka kulman takana.

Kolmen viikon orientaation jälkeen jatkoimme kukin tahoillemme ja aloitimme työt uutishuoneissamme.

Stanfordin opiskelun toinen konkreettinen jakso seurasi toukokuussa, jolloin me, ohjelman fellow't, olimme vastuussa Innovation Journalism -konferenssin järjestämisestä. Tämä velvollisuus tuli itselleni yllätyksenä. En ollut ennen ohjelman alkua ymmärtänyt, että konferenssin järjestäminen on pitkälti meidän fellow'ien harteilla.

Velvollisuksiimme kuului käyttää hyväksemme verkostojamme ja kutsua ihmisiä konferenssiin sekä järjestää ja vetää konferenssin aikana neljä työpajaa.

Itse koin konferenssin järjestämisen hankalana, osin siksi, että tein jo samaan aikaan töitä täydellä teholla Fortunessa, ja osin siksi, että harjoittelupaikkani oli New Yorkissa. Suurin osa fellow' sta kutsui konferenssipuhujikseen oman harjoittelupaikkansa työntekijöitä ja osallistujiksi Piilaaksossa tapaamiaan ihmisiä. Itse en voinut odottaa, että kukaan Fortune-lehden toimituksesta tai muistakaan tutuistani New Yorkista lentäisi koko matkan länsirannikolle konferenssimme, joten sekä osallistujien että puhujien kutsuminen osoittautui hankalaksi. Meidän itärannikolla olijoiden piti myös maksaa lennot ja hotellit konferenssin aikana itse omasta apurahastamme.

Akateemisen osion viimeinen osa oli opintomatka itärannikolla kesäkuussa. Vajaan viikon reissulla oli väljästi ohjelmaa sekä New Yorkissa että Washington DC:ssa: toimitusvierailuja, tiedeakatemiaan tutustumista, lisää asiaa sijoittamisesta ja innovaatiopolitiikan luomisesta. Olisin toivonut matkalta enemmän ohjelmaa, nyt ohjelmassa oli satunnaisuuden tuntua.

Fortune!

Aloitin työt *Fortune*-lehdessä maaliskuun alussa. Lehdessä työskenteli myös toinen suomalainen fellow Anna Kattan.

Fortunen toimitus työskentelee Manhattanilla perinteisessä toimistotalossa. Lehti oli irtisanonut työntekijöitä ennen saapumistamme, ja työntekijöitä lehdessä oli siellä ollessamme noin 50.

Meidät nimettiin lehden teknologia-editorin Stephanie Mehtan alaisuuteen. Istuimme Annan kanssa vierekkäin, ja teimme pääasiassa samoja töitä. Kirjoitimme lehden verkkosivuille teknologiaiheisiä juttuja, joita luonnehdittiin käsitteellä *reported column*. Meillä siis piti olla oma näkökulma aiheeseemme, emmekä voineet tehdä puhtaita uutisjuttuja. Se oli kiinnostavaa, mutta myös vaikeaa, etenkin kun aihepiiri ei ollut itselleni ennestään tuttu. Sen lisäksi etsimme tilasto- ja muita taustatietoja toisten

toimittajien juttuihin, ja itse työstin loppuvaiheessa *Fortunen* vuosittaista Global Most Powerful Women in Business -listaa.

Fortunen väki oli todella ystävällistä ja otti meidät hyvin vastaan, mutta lehden työkuultuuri on hyvin erilainen kuin mihin olen Suomessa tottunut. Useamman ihmisen juttupalavereja on tuskin lainkaan, ellei ole tekemässä lehden pääjuttua. Jokainen toimittaja teki omia töitään hyvin itsenäisesti, ja itselläni oli välillä olo, että ohjausta oli vaikea saada. Toimeksiantoja riitti, ja omiakin ideoita sai ehdottaa, mutta tiedot piti etsiä ja jutut tuli kirjoittaa ilman apua matkan varrella. Se oli vaikeaa, koska uudessa maassa uudelta alalta kirjoittaminen oli ainakin itselleni haastavaa. Kun minun esimerkiksi tuli kirjoittaa laajakaistaverkon etenemisestä Yhdysvaltain maaseudulle, jouduin aloittamaan työn tuijottamalla Yhdysvaltain osavaltioiden karttaa ja googlaamalla, minkä nimisiä Yhdysvaltain suurimmat matkapuhelinoperaattorit ovat. Ja kuitenkin aiheesta piti aina kirjoittaa asiantunteva juttu asiantuntevalle yleisölle, tai tuottaa oleellista lisätietoa toimittajalle, joka oli itse jo kyseisen aihepiirin asiantuntija. Matkaan mahtui siis turhautumista, taistelua ja pitkiä iltoja, mutta myös valtavasti uuden oppimista, onnistumisia ja iloa, kun huomasit että kykenet kirjoittamaan englannin kielellä julkaisukelpoista tekstiä itselle uusista aiheista valtalehden sivustolle.

Yksi *Fortunen* hieno anti olivat yritysvierailut. Yritysten edustajat Googlestä Nokiaan, Yahoosta sähköautojen valmistajiin saapuivat *Fortunen* toimitukseen kertomaan yrityksestään, periaatteistaan, tavoitteistaan ja uusista tuotteistaan. Itselleni tämä oli hieno tilaisuus oppia talouselämästä ja teknologiamaailmasta suoraan yrityksiltä itseltään.

Ohi on!

Ohjelma vaati, että fellow't työskentelivät uutishuoneissa 4-5 kuukautta. Suurin osa fellow'sta lopetti työn neljän kuukauden tultua täyteen, siis kesäkuun lopussa. Itse jatkoin Fortunessa heinäkuun loppuun, mutta pidin heinäkuussa viikon lomaa. Työharjoittelujen alkamis- ja päättymisajat ovat fellow'n ja toimituksen itse järjesteltävissä, kunhan neljän kuukauden aika tulee täyteen.

Ohjelman päätyttyä olen jäänyt New Yorkiin työskentelemään vapaana toimittajana suomalaisille toimitukselle (ulkomaisen toimittajan I-viisumi ei salli työntekoa amerikkalaisille työnantajille). Päädyin tähän ratkaisuun jo ennen ohjelman alkua, joten sikäli suunnittelin Yhdysvalloissa oloa ja talouttani ehkä hieman eri perspektiivillä kuin Suomeen heti palaava toimittaja.

Säätiön apuraha riitti elämiseeni, mutta jaoin koko ohjelman ajan asunnon Brooklynissa kahden ihmisen kanssa, ja elin säästäväisesti. Vuokrat San Franciscossa ja New Yorkissa ovat moninkertaisia Suomeen verrattuna, joten loisteliaasti apurahalla ei pysty elämään.

Kaiken kaikkiaan osallistuminen ohjelmaan oli hieno, opettavainen ja uusia maailmoja avaava kokemus, jota suosittelisin lämpimästi kenelle tahansa. Ohjelman hienous ja haastavuus piilee siinä, että kokemuksesta voi kukin tehdä juuri sellaisen kuin itse haluaa.

Oma tähtäimeni oli elämän ja toimittajan työn jatkaminen Yhdysvalloissa ohjelman jälkeenkin, joten otin ohjelmaan liittyvän työn ja opin vakavasti, varmaankin vakavammin kuin olisin ottanut, jos olisin suunnitellut palaavani ohjelman päätyttyä heti takaisin Suomeen vakituiseen työpaikkaani. Ilokseni sain huomata, että työni kannatti: *Fortune* olisi halunnut, että olisin jatkanut erästä projektia heille normaalina free-toimittajana palkkiota vastaan ohjelman päätyttyä. Tällä kertaa viisumini esti työnteon, mutta toivon, että voin tulevaisuudessa käyttää hyväkseni ohjelman aikana solmimiani suhteita.

Kiitän lämpimästi Helsingin Sanomain Säätiötä ohjelman rahoittamisesta ja tämän mahdollisuuden tarjoamisesta minulle, ja toivon ohjelmalle pitkää ikää.